TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI BOSH PROKURATURASI HUZURIDAGI IQTISODIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISH DEPARTAMENT

“RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA’MINLASH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI TO‘PLAMI

FUQAROLAR PLASTIK KARTALARI KIBRXAVFSIZLIGINI TA’MINLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH” (MY CARD MOBIL ILOVASI)

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'IY INTELLEKT
Ilmiy elektron jurnal

Elektron nashr. 329 sahifa.
2026-yil, fevral.

Bosh muharrir:
Mo‘minov Baxodir Boltaevich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Nasimov Rashid

Muharrir:
Ulug‘ova Baxtiniso Norpulatovna

Musahhih:
Ulug‘ova Baxtiniso Norpulatovna

Dizayner:
Egamberdiyev Elyor

Tahrir hay’ati:

1. Mo‘minov Bahodir (hay'at raisi)
2. Rashid Nasimov (hay'at raisi o‘rinbosari)
3. Marat Raxmatullayev (O‘zbekiston)
4. Muxammadjon Musaev (O‘zbekiston)
5. O‘tkir Xamdamov (O‘zbekiston)
6. Ali Xikmet (AQSh)
7. Dmitriy Rodionov (Rossiya)
8. Dilnoza Muhammadieva (O‘zbekiston)
9. Gayrat Ishanxodjaev (O‘zbekiston)
10. Nodir Rahimov (O‘zbekiston)
11. Akmal Abdusalomov (J. Koreya)
12. Xamza Eshankulov (O‘zbekiston)
13. Iles Xujayarov (O‘zbekiston)
14. Mexriddin Raximov (O‘zbekiston)
15. Murodjon Sultanov (O‘zbekiston)
16. Bekmurodov Ulug‘bek (O‘zbekiston)
17. Alisher Qobilov (O‘zbekiston)
18. Iroda Abdullaeva (O‘zbekiston)
19. Burova Ekaterina (Rossiya)
20. Xodiyeva Gulmira (O‘zbekiston)
21. Sultonboyeva Munira (O‘zbekiston)

Jamoatchilik kengashi:

1. Gul Tokdemir (Turkiya)
2. Umid Axmedov (Daniya)
3. Marko Porta (Italiya)
4. Xristo Beloev (Bolgariya)
5. Muxriddin Muhitdinov (J.Koreya)
6. Boshtyan Brumen (Sloveniya)
7. Bibigul Koshoeva (Qirg‘iziston)
8. Olga Dzyabenko (Ispaniya)
9. Stefani Estlund (Lyuksemburg)
10. Sanjar Iskandavor (O‘zbekiston)
11. Aydos Sarsembayev (Qirg‘iziston)
12. Svetomir Vasilev (Bolgariya)
13. Pap Solt (Vengriya)

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MOLIYA SOHASINING INNOVATSION RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI 7
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, Mamadyarovna Go'zal Norboyevna
MOLIYAVIY INKLYUZIYA VOSITALARI ORQALI CHEKKA HUDUDLARDA IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI..... 13
Eshov Mansur Po'latovich
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BOSH PROKURATURA HUZURIDAGI IQTISODIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISH DEPARTAMENTI FAOLIYATI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI O'RNI. 20
Babadjanov Atxam Axmadjanovich
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ 26
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA BOJXONA XIZMATINING FISKAL FAOLIYATIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.. 32
Farxodov Farrux Furqatovich, Toshpo'lotova E'zoza Latifjonovna
SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT ULUSHINI QISQARTIRISH YO'LLARI 38
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA BOJXONA TO'LOVLARINI UNDIRISHNI RAQAMLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI 43
Pardayev To'lqin Nasirovich
QARZ MUNOSABATLARINI RAQAMLASHTIRISH: IQTISODIY VA HUQUQIY MUNOSABATLARDAGI AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI 47
Quramboev Jamshid Rashid o'g'li
EVALUATING THE EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN USING A MULTIPLE LINEAR REGRESSION MODEL.. 50
Rakhimberdiev Kuvonchbek Bakhtiyorovich
TASHQI SAVDO OPERATSIYALARIDA DEBITOR QARZDORLIKLARNI BOSHQARISHNING RAQAMLI MODELI VA RISK-MONITORING TIZIMI 56
Tashmuxamedov Dilmurod Mirabzalovich
WAYS TO REDUCE THE RISK OF DIGITAL ATTACKS IN BANKING AND GOVERNMENT FINANCIAL SYSTEMS.. 62
M.N. Umarova
MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH KICHIK BIZNES IQTISODIY XAVFSIZLIGINI MUSTAHKAMLASH OMILI SIFATIDA.. 69
Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich
TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING NAZARIY MASALALARI.. 76
Aliyev Yashnarjon Egamberdiyevich
MAHALLIY GILAM ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH VA IQTISODIY XAVFSIZLIKDA TAHDIDLARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI..................... 81
Arziyeva Sevinch Shomurot qizi
TASHQI SAVDODA XATARLARNI KAMAYTIRISHDA SAVDONI MOLIYALASHTIRISH VOSITALARIDAN FOYDALANISH.................. 85
Babadjanov Shuhrat Atxamovich
KORXONALAR IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING KONTSEPTUAL VA METODOLOGIK ASOSLARI.. 92
Jamoliddinov Jobirbek Bohodir o'g'li
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING METODOLOGIK JIHATLARI........................ 97
Karimov Alibek Valiyevich
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH OMILLARI NOMUTANOSIBLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH VA UNI BARTARAF ETISH MEXANIZMI..102
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna
КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ С ПОМОЩЬЮ SWOT-АНАЛИЗА.................108
Набиев Бехзод Шавкатович
TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH HAMDA QO'LLAB-QUVVATLASHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI..114
Tashmuxamedova Yayra Atxamovna, Teshayev Sayimbek
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH YO'LLARI...............................120
Toxirova Mushtariybegim Yashnarjon qizi
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA MOLIYAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH STRATEGIYASI 124

Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Umarova Nargiza Xoldarovna
РАЗРАБОТКА ЭФФЕКТИВНОЙ СТРАТЕГИИ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ТЕКСТИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ......134
Турсунов Бобир Ортикмирзаевич
KIMYO SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 141
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li
MAMLAKAT QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARI MOLIYAVIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILI 147
Umarova Nargiza Xoldarovna
YENGIL SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI......154
Sadriddinova Nigora
RAQAMLI MOLIYAVIY INKLYUZIYA VOSITALARI ORQALI TUMANLAR O'RTASIDAGI IJTIMOIY FARQNI KAMAYTIRISH MODELI.... 162
Xakimov Ziyodulla Ahmadovich, Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI......170
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o'g'li
YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH: O'ZBEKISTON BOJXONA ORGANLARI TAJRIBASI 176
Makkamov Z.X., Soatov S.S.
RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI XALQARO SAVDODA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI......182
Muxtorov Boburmirzo Bahodir o'g'li
RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI VA ELEKTRON HISOB-KITOBLARNING YASHIRIN IQTISODIYOT ULUSHINI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARI 188
Norsafarov Bunyodshoh Muhiddinzoda
PROSPECTIVE INDICATORS FOR MANAGING THE LEGALIZATION OF THE INFORMAL SECTOR AND INFORMAL EMPLOYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 192
Qoraboyev Nuriddin Pardaboy o'g'li
YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISHDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN AHOLIGA KO'RSATILAYOTGAN BANK XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING RAQAMLI YO'NALISHLARI......196
To'patillayeva Gulnoza Sirojiddin qizi
BIG DATA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA SOLIQ RISKLARINI ANIQLASH VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH IMKONIYATLARI......201
Yakubova Nargiza Tursunbayevna, Maxmudov Jasurbek Ulug'bek o'g'li
SOLIQLAR YOKI BOSHQA MAJBURIY TO'LOVLARNI TO'LASHDAN BO'YIN TOVLASH JINOYATI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI......208
Axmedov Zafar Bozorboyevich
DAVLATLARNING IQTISODIY JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDAGI XALQARO HAMKORLIGI: XALQARO TASHKILOTLAR, FATF STANDARTLARI VA AMALIY MEXANIZMLAR......213
Tashmuxamedova Yayra Atxamovna
IQTISODIY JINOYATLARNI ANIQLASH VA ULARGA QARSHI KURASHISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING O'RNI ..221
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, Tursunov Bobir Ortiqmirzayevich, Tashmuxamedova Yayra Atxamovna
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI 226
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi
RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA DAVLAT INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARINING ROLI......232
Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Azlarova Aziza Axrorovna
MOLIYAVIY SAVODXONLIK TUSHUNCHASI VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI......238
Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi, Sattorova Nasiba G'anijon qizi
AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH BO'YICHA XORIJIY ILMIY YONDASHUVLAR TAHLILI 244
Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Muzaffarova Dilbar Mamalatif qizi
MAHALLIY OLIMLAR TADQIQOTLARIDA MOLIYAVIY SAVODXONLIK VA BANK XIZMATLARI MASALALARI 251
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi
BANK PLASTIK KARTALARI VA SHAXSIY HISOB RAQAMLARINI NAZORAT QILISH TIZIMINING NAZARIY ASOSLARI......258
Azlarova Aziza Axraroyna, Sattorova Nasiba G'anijon qizi
AUTENTIFIKATSIYA SXEMALARINI TAHLIL QILISH VA ULARNING AFZALLIKLARI HAMDA KAMCHILIKLARI......265

Ahmedova Nilufar Shukratovna, Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna
PLASTIK KARTALAR XAVFSIZLIGIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI MAVJUD KIBERXAVFSIZLIK TAHDIDLARI TAHLILI 272

Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi
ILG'OR XORIJIY MAMLAKATLARDA PLASTIK KARTALAR VA RAQAMLI TO'LOVLAR XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH TAJRIBALARI: FINTECH PLATFORMALARINING QIYOSIY TAHLILI VA MYCARD MOBIL ILOVASINI TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA TAVSIYALAR 278

Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Mashrapova Sabina Turobjonovna
AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA IJTIMOIY TARMOQLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA INDIKATORLARI 285

Eshpulatova Muazzam Barnoyevna
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI 292

Eshpulatova Muazzam Barnoyevna
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ 298

Назарова Гулчехра Нурмухамбетовна
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ УЗБЕКИСТАНА 305

Назарова Гулчехра Нурмухамбетовна
MOLIYAVIY INKLUZIYADA KIBERXAVFSIZLIKNING O'RNI VA UNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: BANK MOBIL ILOVALARI MISOLIDA 313

Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi
MOLIYAVIY XIZMATLARDAN FOYDALANISHDA SOLIQ SAVODXONLIGINING O'RNI 318

Irgashev Anvar Farxodovich
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALTERNATIV KREDIT SKORING TIZIMLARINING AHAMIYATI 322

Lazizbek Ravshanov Baxtiyor o'g'li
THE ECONOMIC ESSENCE OF LABOR AND ITS INTERPRETATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS 325

Nomozov Ilhomjon Ziyadullah ugli
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH AMALIYOTINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 328

Qarshiyeva Moxinur Olim qizi
THE ROLE OF RITUALS IN ATTRACTING TOURISTS 331

Freshta Qayoumi
O'ZBEKISTONDA REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-AMALIY O'ZIGA XOS JIHATLARI 333

Po'latova Mavluda Sanjar qizi
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TARMOQLAR KESIMIDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH 336

Otajonova Charosxon Polvonquli qizi
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIDAN O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI AMALIYOTIDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI VA RIVOJLANISH MUAMMOLARI 340

Valijonov X.A.
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDAGI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGI MASALALARI 344

Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich
KIMYO SANOATI KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA UNI OSHIRISHNING MAKRO DARAJADAGI TAHLILI 347

Suyarov Shahzod Salim o'g'li
INVESTITSIYON MUHITNI SAMARALI BOSHQARISHDA INNOVATSION OMIL TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI 350

To'rayev Jasurali To'rayevich
SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI: DH-ROI-EM MODELI ASOSIDA 353

Omonov Olim Murodullaevich

РИСКИ ЛИКВИДНОСТИ ПРИ ОБЕСПЕЧЕНИИ ТРАНСГРАНИЧНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ........355
Садыков Азиз Миршарапович

THE ROLE OF TECHNOLOGY IN RESTAURANTS AND ENHANCING OFFERINGS FOR TOURISTS........358
Freshta Qayoumi

INVESTITSIYA FAOLLIGI MINTAQAVIY IQTISODIY XAVFSIZLIK OMILI SIFATIDA........360
Islamov Anvar Ashirqulovi

ASSESSING DIGITAL MATURITY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: AN INTEGRATED FRAMEWORK APPROACH........363
Berdiyev Temurbek Makhmudullo ugli

SANOAT TARMOG‘INI IQTISODIY RIVOJLANTIRISH VA UNDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI........363
Ne’matov Shoxruxbek Ma’murjon o‘g‘li

CHANGES IN TEXTILE INDUSTRY OUTPUT AND THE FACTORS INFLUENCING IT........367
Xushvaqtov Shuhrat Abduraufovich

TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY HISOBOTI AUDITINING NAZARIYMETODOLOGIK ASOSLARI........371
Ibragimov Nodirbek Baxodir o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARI AUDITINING HUQUQIY-ME’YORIY ASOSLARI VA HOZIRGI HOLATI........373
Ibragimov Nodirbek Baxodir o‘g‘li

KAM XARAJATLI TASHUVCHILAR MODELINING MOHIYATI........376
Suyunov Alisher

O‘ZBEKISTONDA EKOLOGIK MEHMONXONALAR FAOLIYATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA HORIJIY TAJRIBANI QO‘LLANILISHI........379
Abidova Dilfuza Igamberdievna

ЦИФРОВИЗАЦИЯ В ТУРИЗМЕ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ СПРОСА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ........382
Абидова Дилфуза Игамбердиевна

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH........385
M. M. Abdurahmanova

ERKIN IQTISODIY ZONA ISHTIROKCHILARIGA BERILGAN SOLIQ IMTIYOZLARI........389
Davlayev G‘olib Ashurovich

KIMYO SANOATI KORXONALARIDA YASHIL TRANSFORMATSIYA VA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI........392
Xaydarova Kamola Axinjanovna

ERKIN IQTISODIY ZONALARDA FAOLIYAT YURITUVCHI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI ZAMONAVIY INFRATUZILMA BILAN TA’MINLASHNING HUQUQIY VA IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH........395
Davlayev G‘olib Ashurovich

O‘ZBEKISTONDA QURILISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA INSTITUTSIONAL ISLOHOTLAR........398
Asadova Maftuna Sa’dullayevna

YASHIL IQTISODIYOTNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI IQTISODIYOT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI........401
Xolikov S.X.

YASHIL IQTISODIYOTNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI IQTISODIYOT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI........404
S.X. Xolikov

DAROMADLAR VA XARAJATLARNI BOSHQARISH KONSEPSIYALARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR........408
Aymuxammedova Amina Kakajanovna

QISHLOQ XO‘JALIGI AGROTEXNOLOGIYALARINI MOLIYALASHTIRISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH........411
Jollibekov Vladimir Baxtiyarovich

TOWARDS A GREEN ECONOMY IN UZBEKISTAN: REGIONAL DEVELOPMENT AND ENVIRONMENTAL CHALLENGES 413
Khakimdjanova Surayyo Khabibullayevna

TOWARD RESPONSIBLE HYDROCARBON DEVELOPMENT: SUSTAINABILITY AND ENVIRONMENTAL ACCOUNTABILITY 417
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi

MINTAQAVIY IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI 420
Islamov Anvar Ashirqulovich

O'ZBEKISTON SANOAT TARMOG'INING HOZIRGI HOLATI VA IQTISODIY KO'RSATKICHLARI DINAMIKASI 423
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li

TIJORAT BANKLARINING ONLAYN XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XALQARO TAJRIBASI 427
Jumaniyozova M. Y.

HAVO TRANSPORTIDA YUK TASHISH BOZORIDA KICHIK TADBIRKORLIKNING TASHKILIY-HUQUQIY SHAKLLARI: GSA/ GSSA AGENTLIK HAMDA EKSPEDITORLIK MODELLARI TAHLILI 430
Anvarova Dilfuza Abdusattor qizi

RAQAMLI PLATFORMALAR VA IJTIMOIY MEDIA TARMOQLARINING TURIZM SOHASIDA ISTE'MOLCHI XATTIHARAKATLARIGA TA'SIR MEXANIZMLARI 435
Jumayev Bobomurod Nurmaxmat o'g'li

RAQAMLI PLATFORMALAR VA IJTIMOIY MEDIA TARMOQLARINING TURIZM SOHASIDA ISTE'MOLCHI XATTI-HARAKATLARIGA TA'SIR MEXANIZMLARI

Jumayev Bobomurod Nurmaxmat o'g'li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
"Raqamli iqtisodiyot" kafedrasi mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli platformalar va ijtimoiy tarmoqlarning turizm sohasida iste'molchilar xatti-harakatlariga ta'sir etish mexanizmlari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda raqamli platformalarning turistik xizmatlarni qidirish, taqqoslash, bron qilish va xarid qilish jarayonlariga, shuningdek, turistlarning qaror qabul qilishiga ta'siri yoritilgan. Ijtimoiy tarmoqlarda shakllanadigan elektron og'zaki tavsiyalar (eWOM), foydalanuvchi sharhlari, reytinglar, vizual kontent, blogerlar va inflyuenserlarning iste'molchi afzalliklari hamda sayohat tanlovlariga ta'siri o'rganilgan. Shuningdek, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data) tahlili va raqamli platformalar algoritmlarining iste'molchilar afzalliklarini aniqlash hamda shaxsiylashtirilgan turistik xizmatlarni taklif etishdagi o'rni baholangan. Xalqaro tajriba, xususan, Hindiston misolida turizm platformalarini raqamlashtirishning zamonaviy tendensiyalari ko'rib chiqilib, raqamli texnologiyalar integratsiyasining iste'molchilar bilan o'zaro aloqalarni, xizmatlar sifatini va turizm sohasining raqobatbardoshligini oshirishdagi ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: raqamli platformalar, ijtimoiy tarmoqlar, turizm, iste'molchi xatti-harakati, elektron og'zaki tavsiyalar (eWOM), onlayn bronlash, raqamli marketing, katta ma'lumotlar (Big Data), sun'iy intellekt, turizm ekotizimi.

Abstract. This article examines the mechanisms through which digital platforms and social media influence consumer behavior in the tourism industry. The study analyzes the impact of digital platforms on searching, comparing, booking, and purchasing tourism services, as well as on tourists' decision-making processes. Particular attention is given to the influence of electronic word-of-mouth (eWOM), user reviews, ratings, visual content, bloggers, and social media influencers on consumer preferences and travel choices. The research also evaluates the role of artificial intelligence, Big Data analytics, and digital platform algorithms in identifying consumer preferences and providing personalized tourism services. Drawing on international experience, particularly the case of India, the study examines current trends in the digitalization of tourism platforms and substantiates the importance of integrating digital technologies to enhance consumer engagement, service quality, and the competitiveness of the tourism industry.

Keywords: digital platforms, social media, tourism, consumer behavior, electronic word-of-mouth (eWOM), online booking, digital marketing, Big Data, artificial intelligence, tourism ecosystem.

Аннотация. В данной статье исследуются механизмы влияния цифровых платформ и социальных сетей на поведение потребителей в сфере туризма. Проанализировано влияние цифровых платформ на процессы поиска, сравнения, бронирования и приобретения туристских услуг, а также на принятие решений туристами. Особое внимание уделено воздействию электронных устных рекомендаций (eWOM), пользовательских отзывов, рейтингов, визуального контента, блогеров и инфлюенсеров на потребительские предпочтения и выбор туристских направлений. Кроме того, оценена роль искусственного интеллекта, анализа больших данных (Big Data) и алгоритмов цифровых платформ в выявлении предпочтений потребителей и предоставлении персонализированных туристских услуг. На основе международного опыта, в частности примера Индии, рассмотрены современные тенденции цифровизации туристских платформ и обосновано значение интеграции цифровых технологий для повышения эффективности взаимодействия с потребителями, качества услуг и конкурентоспособности туристской отрасли.

Ключевые слова: цифровые платформы, социальные сети, туризм, поведение потребителей, электронные устные рекомендации (eWOM), онлайн-бронирование, цифровой маркетинг, большие данные (Big Data), искусственный интеллект, туристская экосистема.

KIRISH

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi turizm sohasida iste'molchilarning xatti-harakatlari, qaror qabul qilish jarayonlari hamda xizmatlardan foydalanish usullariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. An'anaviy turizm modelida iste'molchilar qarorlari asosan turoperatorlar, bosma reklama materiallari va shaxsiy tavsiyalar asosida shakllangan bo'lsa, bugungi kunda raqamli platformalar, mobil ilovalar, ijtimoiy media tarmoqlari va sun'iy intellekt asosidagi tavsiya tizimlari turistlarning tanloviga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli raqamli turizm sharoitida iste'molchi xatti-harakatlarini izohlovchi mavjud nazariyalarni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish dolzarb ilmiy vazifalardan biri hisoblanadi.

Raqamli turizmda iste'molchi xatti-harakatlari ko'p bosqichli va uzluksiz jarayon sifatida namoyon bo'ladi. Sayohat ehtiyojining yuzaga kelishi, ma'lumot izlash, turistik xizmatlarni solishtirish, bron qilish, elektron to'lovlarni amalga oshirish hamda sayohatdan keyingi baholash va sharh qoldirish bosqichlarining barchasi raqamli platformalar orqali amalga oshiriladi. Natijada iste'molchilar faoliyati "raqamli izlar" (digital footprints) ko'rinishida shakllanib, ularni Big Data texnologiyalari yordamida tahlil qilish imkoniyati paydo bo'ladi. Mazkur ma'lumotlar turistlarning afzalliklari, xarid odatlari va kelajakdagi xatti-harakatlarini prognoz qilishda muhim axborot manbai hisoblanadi.

Iste'molchi xatti-harakatlarini tushuntirishda klassik marketing va psixologik nazariyalar muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Masalan, Ratsional tanlov nazariyasi (Rational Choice Theory) iste'molchilarning qarorlarini iqtisodiy manfaatlarni maksimal darajada oshirishga qaratilgan deb izohlaydi. Rejalashtirilgan xulq-atvor nazariyasi (Theory of Planned Behavior) esa turistlarning qarorlari ularning munosabati, subyektiv me'yorlari va qabul qilingan nazorat darajasiga bog'liqligini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, Texnologiyalarni qabul qilish modeli (Technology Acceptance Model — TAM) va Texnologiyalarning yagona qabul qilinishi va foydalanish nazariyasi (UTAUT) raqamli platformalardan foydalanishga ta'sir etuvchi asosiy omillar sifatida foydalanish qulayligi, foydalilik, ishonchlilik hamda ijtimoiy ta'sirni ko'rsatadi.

Raqamli platformalar iste'molchi va xizmat ko'rsatuvchi subyektlar o'rtasidagi munosabatlarni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Booking.com, Airbnb, Expedia, TripAdvisor va boshqa platformalar iste'molchilarga narxlarni solishtirish, xizmat sifati bo'yicha sharhlarni o'rganish, reytinglarni tahlil qilish va individual ehtiyojlarga mos xizmatlarni tanlash imkonini bermoqda. Platformalarda qo'llanilayotgan algoritmlar, tavsiya tizimlari va shaxsiylashtirilgan raqamli materiallar turistlarning qaror qabul qilish tezligini oshirish bilan birga, ularning kelajakdagi xarid xatti-harakatlarini ham shakllantirmoqda.

Ijtimoiy media tarmoqlari raqamli turizmda iste'molchilar xatti-harakatlarini shakllantiruvchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Instagram, Facebook, TikTok, YouTube va X (Twitter) kabi platformalarda joylashtirilayotgan fotosuratlar, videolar, bloglar hamda inflyuenserlar tavsiyalari turistlarning motivatsiyasiga, manzil tanlashiga va xizmatlarni baholashiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Elektron og'zaki tavsiyalar iste'molchilar o'rtasida ishonch shakllanishiga ta'sir etuvchi mexanizmlardan biri sifatida qaraladi. Ilmiy adabiyotlarda onlayn sharhlar va foydalanuvchilar tomonidan yaratilgan raqamli materiallar turistlarning xarid qaroriga ta'sir etuvchi omillar sifatida qayd etiladi.

Raqamli turizm ekotizimida sun'iy intellekt, Big Data, mashinali o'qitish (Machine Learning) va bulutli texnologiyalarning joriy etilishi iste'molchi xatti-harakatlarini chuqurroq tahlil qilish imkoniyatlarini yaratmoqda. AI algoritmlari foydalanuvchilarning qidiruv tarixi, xarid odatlari, geolokatsiya ma'lumotlari va ijtimoiy tarmoqlardagi faolligini tahlil qilib, individual tavsiyalarni shakllantiradi. Bu esa turistik korxonalar uchun marketing strategiyalarini optimallashtirish, talabni prognozlash hamda mijozlarga yo'naltirilgan xizmatlarni rivojlantirish imkonini beradi.

Raqamli turizmda iste'molchi qadriyatlari va motivatsiyasi ham alohida ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy turistlar nafaqat narx yoki xizmat sifatiga, balki xizmatning qulayligi, xavfsizligi, raqamli imkoniyatlari, ekologik barqarorligi va individual tajriba yaratish salohiyatiga ham katta e'tibor qaratmoqda. Shu bois iste'molchi qadriyatlari konsepsiyasi, motivatsiya nazariyalari hamda tajribaga asoslangan marketing (Experience Economy) yondashuvlari raqamli turizmda iste'molchi xatti-harakatlarini tushuntirishda muhim nazariy asos hisoblanadi.

So'nggi yillarda raqamli platformalar va ijtimoiy media tarmoqlaridan turizm sohasida foydalanish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar soni jadal oshib bormoqda. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ushbu yo'nalishdagi ilmiy ishlarda asosan onlayn sharhlarning turistlar qaroriga ta'siri, platformalardan foydalanish motivlari, raqamli ishonch, elektron tavsiyalar (eWOM), platforma iqtisodiyoti hamda sun'iy intellekt asosidagi tavsiya tizimlarining samaradorligi o'rganilgan. Bu holat raqamli turizmda iste'molchi xatti-harakatlarini o'rganish iqtisodiyot, marketing, psixologiya, axborot texnologiyalari va ma'lumotlar tahlili kabi fanlar kesishmasida rivojlanayotgan ilmiy yo'nalish ekanligini ko'rsatadi.

Raqamli turizm sharoitida iste'molchilar xatti-harakatlarini an'anaviy marketing nazariyalari va zamonaviy raqamli texnologiyalarni uyg'unlashtirgan kompleks yondashuv asosida o'rganish maqsadga muvofiq. Bunday yondashuv turistlarning ehtiyojlari va motivatsiyasini chuqur tahlil qilish, xizmatlarni shaxsiylashtirish, turizm

korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish hamda raqamli turizm ekotizimini barqaror rivojlantirish uchun muhim ilmiy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli platformalar va ijtimoiy media tarmoqlari turizm sohasida iste'molchi xatti-harakatlarini shakllantirishning eng muhim omillaridan biriga aylangan. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi natijasida turistlarning axborot izlash, xizmatlarni taqqoslash, bron qilish va xarid qilish jarayonlari sezilarli darajada soddalashdi hamda tezlashdi. Onlayn bronlash tizimlari, agregatorlar va elektron savdo platformalari xizmatlar haqidagi ma'lumotlarning ochiqligini ta'minlab, iste'molchilarning qaror qabul qilish jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Ijtimoiy media tarmoqlarida joylashtirilgan sharhlar, reytinglar, elektron og'zaki tavsiyalar (eWOM), blogerlar va inflyuenserlar tomonidan yaratilgan raqamli materiallar turistlarning tanloviga sezilarli darajada ta'sir qiladi. Ayniqsa, TripAdvisor, Booking.com, Trivago, Instagram, Facebook va YouTube kabi platformalar turistik xizmatlarni targ'ib qilish va iste'molchilar ishonchini shakllantirishda muhim vosita sifatida xizmat qilmoqda.

Hindiston tajribasi misolida raqamli platformalarning turizm xizmatlariga bo'lgan talab shakllanishidagi o'rni ko'rib chiqiladi. Arzon aviakompaniyalar, mobil ilovalar va elektron to'lov tizimlarining rivojlanishi turistik xizmatlarning ommalashishiga hamda onlayn savdolarning o'sishiga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, iste'molchilarning turizmga bo'lgan munosabati ham o'zgarib, turizm aholining kundalik turmush tarzida tobora kengroq o'rin egallamoqda.

Raqamli platformalar va ijtimoiy media integratsiyasi katta hajmdagi ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish imkonini yaratib, iste'molchi xatti-harakatlarini prognozlash, shaxsiylashtirilgan xizmatlarni taklif etish hamda marketing strategiyalarini takomillashtirishga xizmat qilmoqda. Bu esa turizm korxonalari raqobatbardoshligini oshirish va mijozlarga yo'naltirilgan innovatsion xizmatlarni rivojlantirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Xiang, Z., Magnini, V. P., & Fesenmaier, D. R. (2015). Information technology and consumer behavior in travel and tourism: Insights from travel planning using the internet. *Journal of Retailing and Consumer Services, 22*, 244–249. doi:10.1016/j.jretconser.2014.08.005.

2. Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z., & Koo, C. (2015). Smart tourism: Foundations and developments. *Electronic Markets, 25*(3), 179–188. doi:10.1007/s12525-015-0196-8.

3. Leung, D., Law, R., van Hoof, H., & Buhalis, D. (2013). Social media in tourism and hospitality: A literature review. *Journal of Travel & Tourism Marketing, 30*(1–2), 3–22. doi:10.1080/10548408.2013.750919.

4. Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons, 53*(1), 59–68. doi:10.1016/j.bushor.2009.09.003.

5. OECD. (2024). *OECD Tourism Trends and Policies 2024*. Paris: OECD Publishing. doi:10.1787/80885d8b-en.

6. World Travel & Tourism Council. (2024). *Travel & Tourism Economic Impact 2024: Global Trends*. London: WTTC.

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'IY INTELLEKT

Ilmiy elektron jurnal

(MAXSUS SON)

Bosh muharriri: Mo‘minov Baxodir Boltaevich

Bosh muharrir o‘rinbosari: Nasimov Rashid

Muharrir: Ulug‘ova Baxtiniso Norpulatovna

Musahhih: Ulug‘ova Baxtiniso Norpulatovna

Dizayner: Egamberdiev Elyor

“Raqamli transformatsiya va sun'iy intellekt” jurnali 23.10.2020-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №1124 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

DATA